

Υπόθεση C-456/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

23 Ιουλίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (Κάτω Χώρες)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

23 Ιουλίου 2021

Προσφεύγουσες:

E

F

Καθού:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης

Η κύρια δίκη έχει ως αντικείμενο διαφορά μεταξύ, αφενός, της E και της F (στο εξής: προσφεύγουσες) και, αφετέρου, του Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Υφυπουργού Δικαιοσύνης και Ασφάλειας, Κάτω Χώρες, στο εξής: καθού) σε σχέση με την εκ μέρους του καθού απόρριψη των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, λόγω της μακράς διαμονής τους στις Κάτω Χώρες, έχουν υιοθετήσει τους κανόνες, τις αξίες και τους τρόπους συμπεριφοράς του δυτικού πολιτισμού και, για τον λόγο αυτόν, χρήζουν προστασίας.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Η προκειμένη αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, που υποβάλλεται δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, αφορά, πρώτον, την ερμηνεία του άρθρου 10 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης

Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (στο εξής: οδηγία 2011/95). Πιο συγκεκριμένα, το ζήτημα το οποίο τίθεται αφορά το πότε οι υπήκοοι τρίτων χωρών μπορούν να θεωρηθούν ως «μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2011/95. Δεύτερον, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ανακύπτουν και ζητήματα σχετικά με τον τρόπο –και το στάδιο της διαδικασίας– που πρέπει να προσδιορίζεται και να σταθμίζεται το μείζον συμφέρον του παιδιού. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες, επίσης, ως προς αν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης εθνικό καθεστώς κατά το οποίο, στο πλαίσιο μεταγενέστερων αιτήσεων διεθνούς προστασίας και αντιθέτως προς ό,τι ισχύει στην πρώτη διαδικασία ασύλου, δεν εξετάζεται αν πρέπει να επιτραπεί η διαμονή για νόμιμους λόγους.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2011/95 την έννοια ότι οι κανόνες, οι αξίες και οι τρόποι συμπεριφοράς του δυτικού πολιτισμού που υιοθετούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών κατά τη διαμονή τους στην επικράτεια κράτους μέλους, δια της πλήρους συμμετοχής τους στην κοινωνική ζωή επί σημαντικό μέρος της περιόδου της ζωής τους κατά την οποία διαμορφώνεται η ταυτότητά τους, πρέπει να θεωρούνται ως κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή ως χαρακτηριστικά τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα, ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν, για οιονδήποτε λόγο, υιοθετήσει κανόνες και αξίες του δυτικού πολιτισμού λόγω πραγματικής διαμονής σε κράτος μέλος κατά την περίοδο της ζωής τους κατά την οποία διαμορφώνεται η ταυτότητά τους, να θεωρούνται ως «μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2011/95; Πρέπει το ζήτημα αν υφίσταται «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα» να εξετάζεται από τη σκοπιά του κράτους μέλους ή πρέπει η φράση αυτή να ερμηνεύεται, σε συνδυασμό με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95, υπό την έννοια ότι έχει καθοριστική σημασία η δυνατότητα του αλλοδαπού να αποδείξει ότι θεωρείται στη χώρα καταγωγής ως μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή ότι στην χώρα αυτή, εν πάση περιπτώσει, του αποδίδονται τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά; Συνάδει με το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 σε συνδυασμό με την αρχή της μη επαναπροώθησης και με το δικαίωμα ασύλου η απαίτηση κατά την οποία η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα δύναται να στηριχθεί στη δυτικοποίηση μόνον εάν αυτή έχει θρησκευτικό ή πολιτικό υπόβαθρο;

3. Συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) σε συνδυασμό με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, εθνική νομική πρακτική κατά την οποία, στο πλαίσιο της εξετάσεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας, η αρμόδια αρχή σταθμίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού, χωρίς προηγουμένως να το προσδιορίζει (ή να αναθέτει τον προσδιορισμό του) κατά τρόπο συγκεκριμένο (σε κάθε διαδικασία); Διαφέρει η απάντηση στο ερώτημα αυτό εάν το κράτος μέλος πρέπει να εξετάσει αίτηση χορηγήσεως άδειας διαμονής βάσει των εκ του νόμου προβλεπόμενων λόγων οφείλει και να αποφανθεί επί της εν λόγω αιτήσεως λαμβάνοντας υπόψη το μείζον συμφέρον του παιδιού;

4. Με ποιον τρόπο και σε ποιο στάδιο της εξετάσεως μιας αιτήσεως διεθνούς προστασίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να σταθμίζεται το μείζον συμφέρον του παιδιού, ιδίως η βλάβη που έχει υποστεί ανήλικος λόγω μακράς πραγματικής διαμονής σε κράτος μέλος, υπό το πρίσμα του άρθρου 24, παράγραφος 2, του Χάρτη; Ασκεί, συναφώς, επιρροή το αν η πραγματική αυτή διαμονή ήταν νόμιμη; Έχει σημασία για τη στάθμιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, στο πλαίσιο της εν λόγω εξετάσεως, το αν το κράτος μέλος αποφάνθηκε επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας εντός της προβλεπόμενης από το δίκαιο της Ένωσης προθεσμίας για την έκδοση σχετικής αποφάσεως, το αν δεν τηρήθηκε υποχρέωση επιστροφής επιβληθείσα σε προγενέστερο χρόνο και το αν το κράτος μέλος δεν προέβη στην απομάκρυνση μετά την έκδοση αποφάσεως περί επιστροφής και, κατ' αυτόν τον τρόπο, κατέστη δυνατή η συνέχιση της πραγματικής διαμονής του ανηλίκου στο εν λόγω κράτος μέλος;

5. Συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 7 του Χάρτη σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη, εθνική νομική πρακτική κατά την οποία οι αρχικές αιτήσεις διεθνούς προστασίας διαφέρουν από τις μεταγενέστερες αιτήσεις, καθόσον οι εκ του νόμου προβλεπόμενοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο των μεταγενέστερων αιτήσεων διεθνούς προστασίας;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

- Άρθρο 6, άρθρο 10 και άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95
- Άρθρο 7, άρθρο 24, παράγραφος 2, και άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Οι προσφεύγουσες ανήκουν σε επταμελή οικογένεια. Τον Ιούνιο του 2012 εγκατέλειψαν, με τον πατέρα τους, τη μητέρα τους, μια μεγαλύτερη αδελφή τους, έναν μεγαλύτερο και έναν νεότερο αδελφό τους, τη χώρα καταγωγής τους, το Αφγανιστάν, και μετά από διαμονή άνω των τριών ετών στο Ιράν, εισήλθαν από

κοινού στις Κάτω Χώρες την 1η Οκτωβρίου 2015. Κατά την άφιξη στις Κάτω Χώρες, η πρώτη προσφεύγουσα ήταν 11,5 ετών και η δεύτερη προσφεύγουσα ήταν 10,5 ετών. Κατά τον χρόνο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, η διάρκεια συνεχούς διαμονής των προσφευγουσών στις Κάτω Χώρες ήταν 5 έτη και 8,5 μήνες και, ως εκ τούτου, αμφότερες ήταν ακόμη ανήλικες.

- 2 Οι προσφεύγουσες και καθένα από τα λοιπά μέλη της οικογένειας υπέβαλαν αίτηση διεθνούς προστασίας στις 23 Οκτωβρίου 2015. Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν οριστικώς με τις αποφάσεις του Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (τμήματος διοικητικών διαφορών του Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες, στο εξής: Afdeling), της 29ης Ιανουαρίου 2019. Κατόπιν τούτου, οι προσφεύγουσες υπέβαλαν μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου στις 28 Ιουνίου 2019. Στο πλαίσιο της μεταγενέστερης αυτής διαδικασίας, υποστηρίζουν ότι έχουν δυτικοποιηθεί λόγω της διαμονής τους στις Κάτω Χώρες και, για τον λόγο αυτόν, χρήζουν προστασίας.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 3 Οι προσφεύγουσες δήλωσαν ότι από τον χρόνο της αφίξεώς τους στις Κάτω Χώρες συμμετείχαν πλήρως στη ζωή της κοινωνίας των Κάτω Χωρών. Φοιτούσαν στο σχολείο, συνήψαν φιλικούς δεσμούς με αγόρια και κορίτσια και συμμετείχαν σε κοινές δραστηριότητες με τους συνομηλικούς τους. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, δεδομένης της ηλικίας τους και της περιόδου της ζωής τους κατά την οποία διέμεναν στις Κάτω Χώρες, η εν λόγω περίοδος ήταν αυτή εντός της οποίας διαμόρφωσαν την ταυτότητά τους. Στο πλαίσιο αυτό έμαθαν να αποφασίζουν οι ίδιες για την οργάνωση της ζωής τους και συνειδητοποίησαν εμπειρικά ότι είναι σε θέση να το πράξουν. Δεδομένου ότι η δυνατότητα αυτόνομης κρίσεως σχετικά με ουσιώδη ζητήματα που αφορούν την ύπαρξή τους κατέστη σημαντικό τμήμα της ταυτότητάς τους λόγω της διαμονής τους στις Κάτω Χώρες, τούτο δεν δύναται πλέον να μεταβληθεί ή, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί και δεν πρέπει να απαιτηθεί από αυτές τέτοια μεταβολή. Συναφώς, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι, λόγω του τρόπου κατά τον οποίο ανατράφηκαν και εξελίχθηκαν στις Κάτω Χώρες, δεν θα μπορούσαν πλέον να προσαρμοστούν στους κανόνες διαβίωσης που θα ίσχυαν για αυτές μετά την επιστροφή τους στο Αφγανιστάν.
- 4 Οι προσφεύγουσες δήλωσαν ρητώς ότι οι κανόνες τους, οι αξίες τους, η ταυτότητά τους και οι συνακόλουθη συμπεριφορά τους επ' ουδενί συνδέεται με πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις. Εντούτοις, υποστηρίζουν ότι, μετά την επιστροφή τους στο Αφγανιστάν, αν δεν μπορούν να προσαρμοστούν στους κανόνες και τις αξίες που ισχύουν εκεί, η ταυτότητα και η συμπεριφορά τους θα εκληφθούν από τους Ταλιμπάν ως εκδήλωση θρησκευτικών πεποιθήσεων που αντιβαίνουν στις κρίσιμες πεποιθήσεις σε τέτοιον βαθμό, ώστε οι προσφεύγουσες να πρέπει να αισθάνονται ότι απειλείται η ζωή τους για τον λόγο αυτόν.

- 5 Οι προσφεύγουσες χαρακτηρίζουν ως «δυτικοποίηση» τη διαμόρφωση και την ανάπτυξη της ταυτότητάς τους στις Κάτω Χώρες, καθώς και την έκφραση της ταυτότητας αυτής με τη συμπεριφορά τους. Βάσει της εν λόγω δυτικοποίησης, λοιπόν, οι προσφεύγουσες ζητούν διεθνή προστασία από τις αρχές των Κάτω Χωρών.
- 6 Οι προσφεύγουσες προέβαλαν, επίσης, ότι υπέστησαν σοβαρή βλάβη λόγω της περιόδου πραγματικής τους διαμονής στις Κάτω Χώρες, της αβεβαιότητας που είχαν ως προς τη χορήγηση της άδειας διαμονής τους και του φόβου τους ενόψει της ενδεχόμενης επιστροφής τους στο Αφγανιστάν. Την ως άνω εκτίμησή τους στήριξαν σε μια έκθεση πραγματογνώμονα με τίτλο «Best Interests of the Child-assessment» (στο εξής: έκθεση BIC), καθώς και σε μια γενική πραγματογνωμοσύνη που αναλύει τη βλάβη την οποία υφίστανται τα παιδιά που έχουν ενσωματωθεί στην κοινωνία (των Κάτω Χωρών) όταν βιώνουν την ανασφάλεια κατά τη διάρκεια μακράς διαμονής ή όταν πρέπει να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους (στο εξής: έκθεση περί βλάβης). Κατά τις προσφεύγουσες, από τις δύο πραγματογνωμοσύνες προκύπτει ότι, προς αποφυγή περαιτέρω βλαβών, είναι προς το συμφέρον τους να εξασφαλίσουν τη βεβαιότητα ότι θα μπορέσουν να παραμείνουν στις Κάτω Χώρες. Θεωρούν ότι η προστασία με βάση το «μείζον συμφέρον του παιδιού» προϋποθέτει να επιτρέπεται, εν πάση περιπτώσει, η διαμονή για νόμιμους λόγους.
- 7 Ο καθού εκτιμά ότι η δυτικοποίηση μπορεί να θεμελιώσει το καθεστώς πρόσφυγα μόνον όταν αυτή στηρίζεται σε πολιτικούς ή θρησκευτικούς λόγους. Οι δυτικοποιημένες γυναίκες δεν πρέπει να θεωρούνται ως «διαίτερη κοινωνική ομάδα» κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95. Επιπλέον, μπορεί και πρέπει να αναμένεται από τις προσφεύγουσες να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους, μετά την επιστροφή τους στο Αφγανιστάν, στους κανόνες και στις αξίες που ισχύουν εκεί, ώστε να μην διατρέχουν κανέναν κίνδυνο σοβαρής βλάβης και να μην απαιτείται παροχή προστασίας. Στο πλαίσιο της προκειμένης μεταγενέστερης διαδικασίας ασύλου, δεν εξετάζεται αν πρέπει να επιτραπεί η διαμονή στις προσφεύγουσες για νόμιμους λόγους βάσει της αδυναμίας προσαρμογής τους στους κανόνες και στις αξίες που ισχύουν στο Αφγανιστάν.
- 8 Επιπλέον, ο καθού φρονεί ότι το μείζον συμφέρον του παιδιού συνεκτιμήθηκε και σταθμίστηκε αρκούντως κατά τη λήψη της σχετικής αποφάσεως και ότι η έκθεση BIC και η έκθεση περί βλάβης, τις οποίες προσκόμισαν οι προσφεύγουσες μετά τη λήψη της αποφάσεως, δεν επηρέασαν την απόφαση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 9 Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, το Rechtbank [πρωτοδικείο, Κάτω Χώρες] πρέπει να εξετάσει διάφορα νομικά ζητήματα τα οποία, κατά την εκτίμησή του, απαιτούν περαιτέρω ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης από το Δικαστήριο.

Σε περίπτωση δυτικοποίησης, οφείλει κράτος μέλος να παρέχει προστασία και να επιτρέπει τη διαμονή;

- 10 Τα ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει το Rechtbank αφορούν, κατ' αρχάς, το αν η δυτικοποίηση δύναται να θεμελιώσει το καθεστώς πρόσφυγα ή την παροχή επικουρικής προστασίας. Εάν η δυτικοποίηση δεν γεννά δικαίωμα διεθνούς προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95, τίθεται το ζήτημα αν η δυτικοποίηση πρέπει να θεωρείται ως τμήμα της ιδιωτικής ζωής που χρήζει προστασίας ή αν πρέπει να γίνεται δεκτό ότι εμποδίζει την απέλαση ή ότι έχει ως αποτέλεσμα τη χορήγηση άδειας διαμονής για άλλους νόμιμους λόγους. Για τον αλλοδαπό έχει σημασία η βάση στην οποία στηρίζεται η χορήγηση της άδειας διαμονής: η αρχή της μη επαναπροωθήσεως έχει απόλυτη ισχύ, ενώ η εκτίμηση του αν πρέπει να επιτραπεί η διαμονή, για τον λόγο ότι η ιδιωτική ζωή έχει οργανωθεί στις Κάτω Χώρες ή για άλλους νόμιμους λόγους, προϋποθέτει στάθμιση συμφερόντων. Η στάθμιση αυτή εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά την άσκηση ασφαλούς μεταναστευτικής πολιτικής, καθώς και από το αν η ιδιωτική ζωή οργανώθηκε κατά τη διάρκεια νόμιμης ή παράνομης διαμονής στην επικράτεια του κράτους μέλους. Επίσης, ενδέχεται να έχει σημασία και το κατά πόσον κράτος μέλος εκπληρώνει την υποχρέωση που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης να απελαύνει τους αλλοδαπούς που διαμένουν παρανόμως στην επικράτεια των κρατών μελών. Πάντως, αν γίνει δεκτό ότι η δυτικοποίηση συνιστά λόγο διώξεως, δεν χωρεί τέτοια στάθμιση συμφερόντων. Επομένως, η διαδικαστική θέση του αλλοδαπού εξαρτάται από το στάδιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεως κατά το οποίο πρέπει να εξετασθούν οι λόγοι ασύλου των προσφευγουσών καθώς και από τον χαρακτηρισμό των λόγων αυτών. Συναφώς, είναι σημαντικό, επίσης, ότι βάσει του εθνικού νομικού καθεστώτος, αντιθέτως προς την πρώτη διαδικασία ασύλου, στο πλαίσιο των μεταγενέστερων αιτήσεων διεθνούς προστασίας δεν εξετάζεται αν πρέπει να επιτραπεί η διαμονή για νόμιμους λόγους, όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής.
- 11 Το Rechtbank εκτιμά ότι πρέπει να εξακριβώσει τους παράγοντες που είναι καθοριστικοί για τον χαρακτηρισμό ως «κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10 της οδηγίας 2011/95, των ανήλικων αλλοδαπών που διαμένουν στις Κάτω Χώρες, για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, κατά την περίοδο της ζωής τους που διαμορφώνεται η ταυτότητά τους και προέρχονται από χώρα στην οποία τα κορίτσια και οι γυναίκες δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα αγόρια και τους άνδρες και δεν έχουν τη δυνατότητα να λάβουν οι ίδιες θεμελιώδεις αποφάσεις που αφορούν την οργάνωση της ύπαρξής τους. Σε προγενέστερη απόφασή του, το Afdeling επισήμανε ότι οι «δυτικοποιημένες γυναίκες» δεν συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, διότι πρόκειται για πολύ μεγάλη και πολύ ετερόκλητη ομάδα. Ωστόσο, η προκειμένη διαδικασία δεν αφορά «δυτικοποιημένες γυναίκες», αλλά υπηκόους τρίτων χωρών που βρίσκονται πράγματι στην επικράτεια κράτους μέλους κατά τη διάρκεια σημαντικής περιόδου της ζωής τους, κατά την οποία ένα άτομο διαμορφώνει την ταυτότητά του, και συμμετέχουν πλήρως στη ζωή της τοπικής κοινωνίας. Το Rechtbank ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν είναι αναγκαίο τα «μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» να γνωρίζονται και/ή να αναγνωρίζονται μεταξύ τους ως τέτοια και να

αυτοπροσδιορίζονται ως άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, καθώς και αν και με ποιον τρόπο η αρμόδια αρχή πρέπει να εξετάζει και να εκτιμά το στοιχείο τούτο. Το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο και για την εκτίμηση της ύπαρξης κοινού ιστορικού παρελθόντος. Όταν οι υπήκοοι τρίτων χωρών διαμένουν πράγματι σε κράτος μέλος κατά την περίοδο της ζωής τους που διαμορφώνεται η ταυτότητά τους και η γνωστοποίηση των κανόνων και αξιών του οικείου κράτους μέλους μπορούν να επιφέρουν διώξεις στη χώρα καταγωγής τους, η διαμονή αυτή δεν δύναται πλέον να ανατραπεί. Σημαίνει τούτο ότι κάθε πρόσωπο που εμπίπτει σε αυτό το πλαίσιο ανήκει σε κοινωνική ομάδα, ακόμη και αν δεν έχει αντιληφθεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, ότι πλείονες υπήκοοι τρίτων χωρών τελούν σε τέτοια κατάσταση;

- 12 Εάν από τις απαντήσεις του Δικαστηρίου στα προηγούμενα ερωτήματα προκύψει ότι οι προσφεύγουσες μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας λόγω της δυτικοποίησής τους, ανακύπτει ζήτημα σχετικά με την έννοια που έχει η φράση «η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο». Από την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 89), το *Rechtbank* συνάγει ότι η εν λόγω προϋπόθεση της «ιδιαίτερης ταυτότητας» και η προϋπόθεση κατά την οποία τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν «κοινά εγγενή χαρακτηριστικά» ή «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί» ή να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις «τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει», συνιστούν σωρευτικές προϋποθέσεις προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας». Συναφώς, το *Rechtbank* ζητεί να διευκρινισθεί, ιδίως, αν η εκτίμηση σχετικά με το αν οι προσφεύγουσες πρέπει να χαρακτηριστούν ως μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας επιβάλλεται να πραγματοποιείται από τη σκοπιά του κράτους μέλους ή του φορέα της διώξεως. Το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 ορίζει να εξετάζεται, κατ' αρχάς, η ύπαρξη λόγου διώξεως και μόνον στη συνέχεια, το αν υφίστανται χαρακτηριστικά στοιχεία που συνδέονται με λόγο διώξεως. Το γράμμα της διατάξεως αυτής προϋποθέτει ότι, σε πρώτο στάδιο, πραγματοποιείται εξέταση από τη σκοπιά του κράτους μέλους και, εάν δεν διαπιστωθεί λόγος διώξεως, ο αιτών έχει τη δυνατότητα, ακολούθως, να αποδείξει ότι ορισμένος φορέας του αποδίδει χαρακτηριστικά που θεμελιώνουν λόγο διώξεως. Όσον αφορά τη διωκόμενη «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα», το γεγονός ότι τα άτομα που ανήκουν σε μια ομάδα δεν εμφανίζονται πάντοτε ως ομάδα στη χώρα καταγωγής, ακριβώς λόγω του φόβου διώξεως, συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα. Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι η γνωστοποίηση των κανόνων και των αξιών των προσφευγουσών ή η εκδήλωση της υφιστάμενης συμπεριφοράς τους θα είχε ως αποτέλεσμα τη δίωξή τους στο Αφγανιστάν. Επιβάλλεται, βάσει των ανωτέρω πραγματικών περιστατικών και των συγκεκριμένων περιστάσεων, να αναγνωρισθεί το καθεστώς πρόσφυγα ακόμη και αν δεν έχει διαπιστωθεί με σαφήνεια ο σχετικός λόγος διώξεως;

- 13 Από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Σεπτεμβρίου 2021, Υ και Ζ (C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518, σκέψεις 78 έως 80) και της 7ης Νοεμβρίου 2013, Χ κ.λπ. (C-199/12 [έως C-201/12], EE:C:2013:720, σκέψεις 74 και 75), το Rechtbank συνάγει ότι πρόσωπο που αιτείται διεθνή προστασία δεν οφείλει να προσαρμόζει τη συμπεριφορά του σε περίπτωση που συντρέχει λόγος διώξεως, προκειμένου να αποφύγει την πραγματική δίωξη. Το Rechtbank ζητεί να διευκρινισθεί μήπως, εντούτοις, εάν δεν υφίσταται λόγος διώξεως και, επομένως, το καθεστώς του πρόσφυγα δεν δύναται να χορηγηθεί λόγω δυτικοποίησης, είναι εύλογο να αναμένεται ότι οι ενδιαφερόμενοι θα προσαρμόσουν τους κανόνες, τις αξίες και τη συνακόλουθη συμπεριφορά τους, μετά την επιστροφή τους, στους κανόνες, στις αξίες και στη συμπεριφορά που επικρατούν στη χώρα καταγωγής και μήπως, στην περίπτωση αυτή, συντρέχει λόγος χορηγήσεως επικουρικής προστασίας. Το Rechtbank ζητεί από το Δικαστήριο να αποσαφηνίσει αν μπορεί να αναμένεται ότι οι προσφεύγουσες θα προσπαθήσουν να αποφύγουν τη δίωξη αποκρύπτοντας τους κανόνες και τις αξίες τους, επιδεικνύοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, αυτοσυγκράτηση, και αν οι απαιτήσεις αυτές είναι αυξημένες, όταν πρόκειται να αποφευχθεί δίωξη στηριζόμενη σε αποδιδόμενα χαρακτηριστικά. Από τη σκοπιά του κράτους μέλους, δεν συντρέχει λόγος διώξεως όταν δυτικοποιημένα άτομα, όπως οι προσφεύγουσες, δεν θεωρούνται ως κοινωνική ομάδα. Επιβάλλεται, ωστόσο, η χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα στις προσφεύγουσες, λόγω πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων που τους αποδίδονται και παρεκκλίνουν από την επικρατούσα κατάσταση; Ή μήπως το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι δεν μπορεί να τους χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα, αλλά μόνον να τύχουν, ενδεχομένως, επικουρικής προστασίας;

Το μείζον συμφέρον του παιδιού

- 14 Το έτερο κύριο ζήτημα το οποίο πρέπει να επιλύσει το Rechtbank είναι ο τρόπος κατά τον οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να σταθμίζεται το μείζον συμφέρον του παιδιού στις παρούσες διαδικασίες ασύλου. Το Δικαστήριο επισήμανε, στη σκέψη 4[5] της αποφάσεως της 14ης Ιανουαρίου 2021, ΤQ (C-441/19, EU:C:2021:9, στο εξής: απόφαση ΤQ), ότι το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει ότι, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται ότι η αρμόδια αρχή οφείλει, επίσης, να διαπιστώνει το μείζον συμφέρον του παιδιού, διότι, σε διαφορετική περίπτωση, το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη θα στερούνταν την πρακτική αποτελεσματικότητά του. Επιπλέον, τα πραγματικά περιστατικά και οι περιστάσεις που επικαλούνται οι προσφεύγουσες επιβάλλουν να εκτιμηθεί αν βλάβη που προκλήθηκε στην επικράτεια των κρατών μελών λόγω του χρόνου που παρήλθε πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την παροχή προστασίας. Οι προσφεύγουσες απέδειξαν τη σοβαρότητα και την έκταση της βλάβης βάσει διεπιστημονικής πραγματογνωμοσύνης. Συναφώς, το Rechtbank πρέπει να εκτιμήσει αν και με ποιον τρόπο μπορεί να ληφθεί υπόψη και να σταθμιστεί η βλάβη αυτή, η οποία

δεν ανάγεται σε λόγους χορηγήσεως ασύλου, αλλά σκοπεύει να διαφυλάξει το μείζον συμφέρον του παιδιού στο πλαίσιο διαδικασίας κινηθείσας κατόπιν αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Στην προκειμένη διαδικασία, το μείζον συμφέρον του παιδιού συνδέεται, πρωτίστως, με τη βλάβη που οφείλεται στη μακρά πραγματική διαμονή στις Κάτω Χώρες και όχι τόσο με τη βλάβη που προκλήθηκε από τα βιώματα στη χώρα καταγωγής ή από την απειλή γεγονότων που θα προκύψουν μετά την επιστροφή. Τα ζητήματα που ανακύπτουν, συναφώς, είναι αν πρέπει να θεωρηθεί ότι κράτος μέλος μπορεί να σταθμίσει το μείζον συμφέρον του παιδιού όταν η αρμόδια αρχή δεν το προσδιορίζει σε πρώτο στάδιο και αν το μείζον συμφέρον του παιδιού έχει μικρότερη βαρύτητα ή δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την υποβολή μεταγενέστερης αιτήσεως διεθνούς προστασίας, όταν αυτό μπορεί να οδηγήσει μόνο σε χορήγηση άδειας διαμονής για νόμιμους λόγους. Στο πλαίσιο αυτό, τίθεται επίσης το ζήτημα αν οι κανόνες και οι αξίες του δυτικού πολιτισμού που υιοθέτησαν οι προσφεύγουσες αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της ιδιωτικής ζωής, όπως αυτή προστατεύεται και κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Μπορεί να αναμένεται ότι οι προσφεύγουσες θα αποκρύψουν την ταυτότητά τους που διαμορφώθηκε στις Κάτω Χώρες, εφόσον δεν υφίσταται το καθεστώς πρόσφυγα και προκειμένου να αποφευχθεί κατάσταση όπως η περιγραφόμενη στο άρθρο 15, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95; Ή μπορεί να θεωρηθεί ότι η δυτικοποίηση συνιστά στοιχείο της ιδιωτικής ζωής το οποίο δύναται, κατόπιν σταθμίσεως συμφερόντων, να δικαιολογήσει τη χορήγηση άδειας διαμονής για νόμιμους λόγους;

- 15 Από την απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 2014, M'Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, στο εξής: απόφαση M'Bodj) προκύπτει ότι το καθεστώς επικουρικής προστασίας μπορεί να χορηγηθεί μόνον, εάν αλλοδαπός διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την έννοια του άρθρου 15 της οδηγίας 2011/95. Κατά το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής, η εν λόγω βλάβη πρέπει να προκαλείται από έναν εκ των «υπευθύνων» που έχουν τη δυνατότητα να επιφέρουν σοβαρή βλάβη, ήτοι από το κράτος, τις ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή από μη κρατικούς υπεύθυνους έναντι των οποίων το κράτος ή οι ομάδες αυτές δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία. Η βλάβη που υπέστησαν οι προσφεύγουσες δεν συνδέεται με τους λόγους ασύλου. Εν προκειμένω, θα μπορούσε να αντιταχθεί ότι, όπως και στην περίπτωση την οποία αφορούσε η απόφαση M'Bodj, δεν υφίσταται υπεύθυνος ο οποίος προξένησε και θα εξακολουθήσει να προξενεί τη βλάβη αυτή, αν δεν επιτραπεί η διαμονή. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως TQ, σε κάθε διαδικασία και σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Εάν η απόφαση M'Bodj βρίσκει εφαρμογή και στα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, το μείζον συμφέρον του παιδιού, όπως προκύπτει και από τις υποβληθείσες εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, καλύπτεται κατ' ουσίαν μόνο σε ελάχιστο βαθμό στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας. Ωστόσο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η διάρκεια των διαδικασιών και η παραλειφθείσα απέλαση των αλλοδαπών μετά το πέρας της πρώτης διαδικασίας οφείλονται εν μέρει στο κράτος μέλος. Υπό το πρίσμα των σκέψεων αυτών, το Rechtbank ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει να ερμηνευθούν οι

αποφάσεις M’Bodj και TQ στην προκειμένη περίπτωση, καθώς και τη μεταξύ τους σχέση.

- 16 Οι παρούσες διαδικασίες αφορούν μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου. Το εθνικό νομικό καθεστώς διαμορφώθηκε με τη θέσπιση του Vreemdelingenwet 2000 (νόμου του 2000 περί αλλοδαπών) και με το σκεπτικό να διαχωρισθεί αυστηρά η διαδικασία ασύλου από τη διαδικασία χορηγήσεως άδειας νόμιμης διαμονής. Η έννοια του αυστηρού διαχωρισμού («waterscheiding») εκφράζει τη λογική ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου δεν λαμβάνονται υπόψη οι λόγοι νόμιμης διαμονής και, αντιστρόφως, οι λόγοι ασύλου δεν εξετάζονται στο πλαίσιο διαδικασίας για τη χορήγηση άδειας νόμιμης διαμονής. Τούτο συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, ότι, όταν υποβάλλονται μεταγενέστερες αιτήσεις, δεν εξετάζεται αυτεπαγγέλτως αν η διαμονή πρέπει να επιτραπεί για νόμιμους λόγους. Επομένως, εάν στις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεν παρέχεται προστασία λόγω της δυτικοποίησεως, οι εκθέσεις των πραγματογνωμόνων και, κατά συνέπεια, το μείζον συμφέρον του παιδιού μπορεί να μην έχουν σχεδόν καμία σημασία, με βάση το ισχύον νομικό καθεστώς. Βεβαίως, στην απόφαση TQ, το Δικαστήριο έκρινε ρητώς ότι, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη σε συνδυασμό με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη επιβεβαιώνει τη θεμελιώδη σημασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Επίσης, στην απόφαση της 10ης Ιουνίου 2021, LH (C-921/19, EU:C:2021:478, στο εξής: απόφαση LH), επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι τέτοια διάκριση μεταξύ αρχικών και μεταγενέστερων αιτήσεων διεθνούς προστασίας, όσον αφορά τον έλεγχο των εγγράφων και την εκπλήρωση του καθήκοντος συνεργασίας, αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης. Το Rechtbank ζητεί, κατ’ ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως TQ, πρέπει να εφαρμοστεί κατ’ αναλογία και η απόφαση LH στο πλαίσιο εκτιμήσεως του παραδεκτού της διακρίσεως μεταξύ αρχικών και μεταγενέστερων διαδικασιών που αφορούν την παροχή διεθνούς προστασίας και, ως εκ τούτου, τη χορήγηση άδειας διαμονής.

Acte clair/acte éclairé

- 17 Δεν είναι προφανές ότι υπάρχει «acte clair» όσον αφορά τα ερωτήματα που θέτει το Rechtbank, δεδομένου ότι ούτε το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον ορισμό και το εύρος των εννοιών «κοινό ιστορικό παρελθόν» και «χαρακτηριστικά θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα», ούτε το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη ορίζει ρητώς το ότι η αρμόδια αρχή πρέπει να προσδιορίζει, κατά τρόπο συγκεκριμένο, το μείζον συμφέρον του παιδιού (ή να αναθέτει τον προσδιορισμό του) σε κάθε διαδικασία, καθώς και τον τρόπο που το συμφέρον αυτό πρέπει να σταθμίζεται στη συνέχεια. Ομοίως, από το δίκαιο της Ένωσης δεν προκύπτει αν το νομικό καθεστώς των Κάτω Χωρών, το οποίο συνίσταται στον αυστηρό διαχωρισμό μεταξύ διαδικασιών ασύλου και διαδικασιών χορηγήσεως άδειας νόμιμης διαμονής, συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, οι σχετικές διατάξεις δεν είναι τόσο σαφείς, ώστε να αποκλείεται κάθε αμφιβολία ως προς την ερμηνεία και το πεδίο εφαρμογής τους.

Πιο συγκεκριμένα, το ζήτημα το οποίο ανακύπτει είναι αν το εθνικό νομικό καθεστώς συνάδει με την οδηγία 2011/95 και με τον Χάρτη όσον αφορά τα νομικά ζητήματα που έθεσε το Rechtbank. Επιπλέον, δεν υφίσταται ούτε «acte éclairé» ως προς τα ερωτήματα, διότι το Δικαστήριο δεν έχει απαντήσει μέχρι τούδε ρητώς σε αυτά ούτε προκύπτουν απαντήσεις από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου που αφορά παρόμοιες περιπτώσεις.

Συμπέρασμα

- 18 Το Rechtbank εκτιμά ότι η υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων είναι αναγκαία για την έκδοση της αποφάσεώς του επί της υποθέσεως της κύριας δίκης και, για τον λόγο αυτόν, υποβάλει στο Δικαστήριο τα ανωτέρω ερωτήματα. Επιπλέον, η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι κρίσιμη για πολλούς ανηλίκους που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση. Το Rechtbank ζητεί από το Δικαστήριο να εξετάσει τα υποβληθέντα ερωτήματα στο πλαίσιο ταχείας διαδικασίας (PPA), προκειμένου να παρέλθει η μικρότερη δυνατή χρονική περίοδος και να περιορισθούν κατά το δυνατόν οι περαιτέρω βλάβες στην ανάπτυξη των προσφευγουσών.